

Roadtrip langs veel meer
dan vier grote gezichten

Mount Rushmore State South Dakota

North Dakota en South Dakota behoren tot de zogeheten *flyover states*. Staten waar je veel gras, graan, mais en kurkdroge prairies vindt. En mensenmassa's en spetterende attracties met een vergrootglas moet zoeken. De grote reisgidsen trekken weinig pagina's uit voor de Dakota's. Tijdens een roadtrip door deze twee staten gaan we uitzoeken of dat terecht is. We beginnen in deze lente-editie van *AmericA* in South Dakota – *Mount Rushmore State* – om te achterhalen of er méér is dan alleen de iconische sculptuur.

TEKST & FOTOGRAFIE • JAN TIMMERS

Als we op avond twee in ons hotel in Sioux Falls de televisie aanzetten, krijgen we op *DakotaNewsNow* (Fox) de verklaring voor alle politie-sirenes die we die middag hoorden. “*Shots fired in downtown Sioux Falls*” bloklettert de lokale nieuwszender, met op de achtergrond Diner on Phillips, de *diner-like-in-the-roadmovie* waar onze dagstart bestond uit een heerlijke *classic eggs benedict*. Er was geschoten, ruiten sneuvelden, de politie vond handvuurwapens en gelukkig vielen er geen slachtoffers. *Welcome in South Dakota...*

Het gaat wat ver om dit de droomstart te noemen van onze reis door twee staten die niet op ieders bucketlist prijkt. En: South en North Dakota zijn ruig, weids en leeg. Het ideale decor om films op te nemen met revolverhelden, outlaws en Native Americans. Maar niet voor iedereen een gedroomd reisdecor. Vragende blikken zijn je deel als je aankondigt deze twee staten te bezoeken. Als je Mount Rushmore noemt, krijg je nog een ‘aha...’. Maar bij *AmericA* houden we ervan om de gebaande paden te verlaten, dus de Dakota’s knallen wij graag op ons wensenlijstje.

Laatste ijs tijd

We beginnen in de grootste stad van South Dakota, Sioux Falls. De praktische reden is dat hier

een vliegveld is, maar het blijkt ook een verrassend toffe stad. Dé hoofdattractie zit in de naam verpakt: de Big Sioux River slingert door de *city* tot een – dankjewel laatste ijs tijd – gevormde cascade, waar het water naar beneden stort. Het watervallenpalet is een toeristische attractie van jewelste. Tip: vermijd de zomerhitte overdag en bezoek de watervallen vlak voor zonsondergang voor de mooiste lichten (en plaatjes). Voor wie, zoals wij, wat langer in Sioux Falls verblijft, is een bezoek aan het Old Minnehaha County Courthouse (een interessant regionaal museum) of de beeldenroute dwars door *downtown* aan te bevelen. En mocht je tijd over hebben en, net als wij, een onverbetterlijke ‘statenvinker’ zijn: Minnesota en Iowa liggen dicht bij Sioux Falls.

Steile tribunes

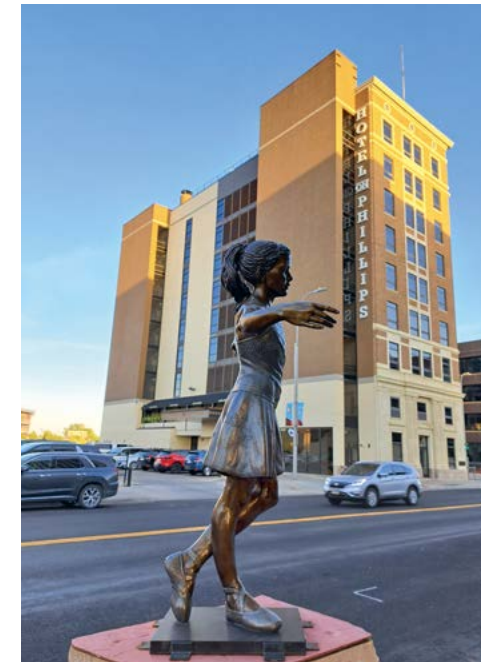
Fijne stad, dat *Falls*, maar we moeten door. Wie niet kan wachten op Mount Rushmore, draait de Interstate 90 op voor een vijfenhalf uur durende rit westwaarts. Maar wij willen meer zien en nemen de ‘29’ naar het noorden. Het is zondagochtend, daags voor Labor Day, Amerika zit in de kerk (of staat op de *golf court*) en wij rijden over een vrijwel lege snelweg richting Brookings. Kijkend door je oogharen doet de omgeving denken aan Frankrijk: heuvelachtig, weilanden met grazende koeien en hier en daar

‘Hier groeide schrijfster Laura Ingalls Wilder op, bekend van de boekenserie *Het Kleine Huis op de Prairie*’

een kerktoeren. Het beeld van *La Douce France* verdampt overigens subiet als we Brookings binnenrollen. Geen torenflats te zien, hier wordt de skyline gedomineerd door de steile tribunes van het Dana J. Dykhouse Stadium, de thuishaven van de South Dakota State Jackrabbits. De football-gliatoren komen uit in de universiteitscompetitie NCAA. Als je de kans hebt, ga zeker een wedstrijd bezoeken. Ben je minder sportief aangelegd: op het universiteitsterrein vind je het interessante State Agricultural Heritage Museum én het lekkerste ijs haal je bij de SDSU Dairy Bar, een welkome snack in een nazomerweekend zoals dit, met temperaturen boven de 40 graden Celsius.

Holwoning met deur

Dé toeristische attractie van deze regio vind je in DeSmet, een plaatsje vernoemd naar de Vlaamse missionaris Pieter-Jan De Smet. Dat het dorp *Little Town on the Prairie* wordt genoemd, heeft

Sioux Falls heeft de bezienswaardige beeldenroute SculptureWalk

een reden. Hier groeide schrijfster Laura Ingalls Wilder (1867-1957) op, de schrijfster van de boekenserie *Het Kleine Huis op de Prairie*. Laura’s oude woonstee is nog steeds te bezoeken: Ingalls Homestead is de plek waar het harde pioniersleven in de negentiende eeuw herleeft. Haar eerste huis (niet meer dan een holwoning met een deur), de eenvoudig ingerichte pioniershuisjes, de stallen, de voormalige dorpsgarage en het plaatselijke schoolgebouw werden allemaal in de oorspronkelijke staat herbouwd. De school is een topattractie. Na een korte huifkartocht worden we opgewacht door schoolhoofd/onderwijzer Joen en krijgen we ouderwets basisonderwijs.

Lekker knutselen

Ingalls Homestead is een ideaal gezinsuitje. Kinderen kunnen knutselen, spelen en de aanwezige dieren aaien. De andere kant van *nickel* zijn de verhalen over het harde leven op de prairie in de negentiende eeuw. Ann Lesch, uitbaatster van de homestead en onze gids, schudt alle verhalen uit haar mouw. “Bloedhete zomers, bitterkoude winters en nul-komma-nul voorzieningen en comfort: het leven ver weg van de stad was in de negentiende eeuw verre van romantisch. Maar dankzij Laura leverde het ons vele mooie boeken en een inkijkje in een stuk Amerikaanse geschiedenis op.”

Dat het boerenleven in South Dakota tegenwoordig iets comfortabeler is, ontdekken we later op de South Dakota State Fair in Huron. Naast het standbeeld van ’s werelds grootste fazant (de *state bird* van South Dakota) biedt deze stad de jaarlijkse terugkerende mix van landbouwbeurs, kermis en braderie. Niet het

In de zomermaanden vinden in Sioux Falls allerlei culturele activiteiten plaats, zoals hier in het laatste weekend voor Labor Day

uitje dat je in de reisgidsen tegenkomt, maar zover ‘het echte Amerika’ bestaat, komen evenementen als deze daar aardig dichtbij. Cowboys en cowgirls, veekeuringen, Republikeinen en Democraten op zoek naar *voters*, Army, Navy en State Patrol hengelen naar rekruten, merchandise tot waar het oog reikt, vertier en voedsel (heerlijke *foot long corndogs*): de state fair heeft het allemaal.

‘Niet het uitje dat je in de reisgidsen tegenkomt, maar zover ‘het echte Amerika’ bestaat, komen evenementen als deze daar aardig dichtbij’

In de droge zomers klettert en spettert het aanmerkelijk minder in Falls Park, niettemin blijven de watervallen een topattractie

Onze vriendelijke gids Ann Lesch poseert met plezier in Ingalls Homestead voor een kleine schuur op de prairie

Het hoofdbestanddeel van Amerika's ontbijtdeet staat in Mitchell letterlijk op een voetstuk

Dignity of Earth and Sky is alleen al vanwege de fantastische ligging langs de Missouri een fotostop waard

Badlands National Park is een van South Dakota's kroonjuwelen

De bizons zijn natuurlijk dé topattractie van Custer State Park

Werk (nog altijd) in uitvoering: de bouwers van Crazy Horse Memorial moeten het hebben van toegangsgelden en giften

Hét oriëntatiepunt van South Dakota's hoofdstad Pierre is de fraaie State Capitol

Akta Lakota is geen groot museum, maar is zeer informatief en is een schatkamer aan voorwerpen van de oorspronkelijke bewoners

Moors prairiepaleis

In South Dakota is de landbouw alomtegenwoordig. Roadtrikken door deze *flyover state* is als varen over oceanen van graan en mais. In het in het zuiden van de staat gelegen Mitchell, bevindt zich het Corn Palace. Met trots gelabeld als 'het enige maispaleis ter wereld', al stonden vroeger in het Midwesten meer monumentale gebouwen die het hoofdingrediënt van de cornflakes eerden. Maar dit in de Moorse stijl gebouwde paleis overleefde de sloopkogels – niet in de laatste plaats door de vele bezoekers die zich vergapen aan de met maiskolven beklede gevels (ieder jaar weer een nieuw thema). En net als in Sioux Falls geldt: de mooiste platen schiet je bij zonsopkomst en zonsondergang.

Native Americans

Van Mitchell rollen we verder westwaarts en stoppen we in Chamberlain, aan de oevers van de Missouri River. Wie geïnteresseerd is in de geschiedenis en cultuur van de Native Americans, staat in het Akta Lakota Museum & Cultural Center voor de juiste deur. Hier hoor en zie je het realistische (en verdrietige) verhaal van de oorspronkelijke bewoners in deze streek. Het museum is compact, de collectie mooi en uitgebreid en na een wandeling langs de vitrines, informatieborden en diorama's stap je geïnfor-

'Deze blikvanger is een indrukwekkend eerbetoon aan de Lakota en Dakota, de oorspronkelijke bewoners van dit gebied'

meerd naar buiten. Vlak bij kun je een fotostop maken bij Dignity of Earth and Sky, het vijftien meter hoge, roesvrijstalen standbeeld van een *native* vrouw. Deze blikvanger is een indrukwekkend eerbetoon aan de Lakota en Dakota, de oorspronkelijke bewoners van dit gebied.

Petieterig Pierre

Na een rit langs de oevers van de Missouri River bereiken we South Dakota's hoofdstad Pierre. Het achtervoegsel 'stad' mag je met een flinke korrel zout opdiene, want met nog geen veertienduizend zielen is Pierre – ná Montpelier, Vermont – de petieterigste hoofdstad van de VS. De State Capitol, die tussen de laagbouw oogt als een luchtspiegeling, mag niet ontbreken. Het dorpse en zorgvuldig aangeharkte decor maakt Pierre tot het sympathieke broertje van de familie South Dakota. Overigens is het aan de overzijde van de Missouri gelegen Fort Pierre ouder

dan (en tevens naamgever van) de hoofdstad. Vanaf het op een heuvel gelegen Verendrye Monument heb je een mooi uitzicht op de Missouri Valley, La Framboise Island en Pierre.

De volgende dag passeren we Minuteman Missile National Historic Site Visitor Center (een voormalige geheime kernraketopslag- en lanceerbasis, nu een interessant bezoekerscentrum) én de grens tussen de tijdzones Central en Mountain. We zien de klok in onze huur-Chevy één uur terugspringen, dus we winnen zestig minuten.

Grofkorrelig schuurpapier

Bonusminuten die we in ons volgende hoogtepunt Badlands National Park hard nodig hebben, want hier valt veel te genieten. Kleine tegenval is het weer: na de strakblauwe luchten hangen nu koude en wolken als gekreukeld vitrage over het grillige canyonlandschap. Gelukkig verhogen de grazende bizons de pret. Alles wat je voorstelt bij het woord *badlands* klopt als de gele schoolbus. Het is alsof een onzichtbare hand een lap grofkorrelig schuurpapier over het landschap heeft geschraapt. Het landschap oogt woest, rauw, onherbergzaam, weinig vergevingsgezind. Maar welke parkeerplaats je ook opdraait, welk uitzichtpunt je ook passeert, wat voor wandelroute je ook kiest: de vergezichten

zijn overal indrukwekkend, adembenemend en overweldigend.

Eeuwige roem

Pik hier (naast de laatste weerinfo en sanitaire pitstop) ook het bezoekerscentrum mee. De afdeling fossielenonderzoek is absoluut een kijkje waard. Badlands is de grot van Aladdin, gevuld met versteend prehistorisch leven. Je kunt over de schouders van paleontologen meekijken hoe zij de fossielen scheiden van het gesteente en beantwoorden graag jouw vragen. Regelmatig vinden wandelaars een fossiel. Tip van de plaatselijke *park ranger*: "Laten liggen en de vindplaats melden!" En wat levert dit de eerlijke vinder op? Eeuwige roem in de portretgalerij van het bezoekerscentrum.

Amerika's altaar

Als je dan toch in deze hoek van South Dakota zit... Custer State Park is met alle bizons (die je

'Het is alsof een onzichtbare hand een lap grofkorrelig schuurpapier over het landschap heeft geschraapt'

van dichtbij kunt bekijken, uiteraard vanuit je auto) geweldig. Crazy Horse Memorial – de uit de rotsende gehakte Oglala Lakota-aanvoerder – is zelfs als het nog niet af is indrukwekkend. Black Hills National Forest: adembenemend. Maar als je Mount Rushmore National Memorial overslaat, ben je niet in de *Great Faces, Great Places*-staat geweest.

Na het schilderachtige wildweststadje Keystone melden we ons op het heest van de dag (de zomer is weer terug) bij één van Amerika's belangrijkste monumenten. In de verte zie je het presidentiële kwartet soeverein boven de Black

Hills uittorenen: George Washington, Thomas Jefferson, Theodore Roosevelt en Abraham Lincoln. Het is alsof je door een kathedraal naar het altaar van Amerika wandelt, met naast je geen zuilen, maar vlaggenmasten met alle staatsvlaggen in top. Mensen kijken met open mond naar het bijna honderd jaar oude meesterwerk van Gutzon Borglum of staan er juist met de rug naar toe, voor groepsfoto's en selfies. Er zijn verschillende wandelroutes die mooie uitzichten bieden op de beeldengroep. Eigenlijk is het vandaag te heet voor een wandeling, maar we trotseren de temperaturen en het is onvergetelijk. Een plek waar je geweest moet zijn.

Potje poker

Na deze vette vink op de bucketlist strijken we neer in Deadwood. Het is zoals Tombstone (Arizona), Dodge City (Kansas) en Amarillo (Texas) een zogeheten *quintessential western town*. We overnachten hier uiteraard in een hotel

annex casino. Eerst de stad verkennen. Hoe western deze westernstad is, bewijst Mount Moriah Cemetery. Op deze begraafplaats, het adembenemende panorama op Deadwood krijg je er gratis bij, liggen zij-aan-zij Calamity Jane en Wild Bill Hickok begraven. Laatstgenoemde vond zijn einde in Nuttal & Mann's Saloon (ook wel bekend als Saloon Number 10), met een schot in de rug tijdens een potje poker.

Dat café willen we van binnen zien, maar voordat we Main Street inwandelen, horen we openschoten klinken. *Gunshots fired in downtown Deadwood!* Als we de hoek om zijn, zien we de daders. Met hoed, holster en *handguns*. Als cowboys verklede mannen die op straat, voor de toegestroomde dagjesmensen, in een vuurgevecht zijn verwickeld. Schoten klinken, camera's klikken. Als de kruitdampen zijn opgetrokken, de minder vingervlugge schutters worden weggesleept en de revolverhelden hun colts weer in de revolvertas opbergen, krijgen we een vette knipoog. Recht zegeviert weer in Deadwood, South Dakota. We kunnen rustig gaan slapen in de staat met zijn vele gezichten. *Welcome in South Dakota!* 🌟

In de zomereditie vervolgen we onze roadtrip richting North Dakota

In Saloon Nr 10 dronk, pokerde en stierf Wild Bill Hickok. Zijn naam wordt hier nog altijd in gouden letters geschreven

Het fraaie museum bij Mount Rushmore

Eén van de publiekstrekkingen van Rapid City is een beeldenroute met de Amerikaanse presidenten, zoals deze van James Garfield

Mount Moriah – waar Wild Bill Hickok en Calamity Jane begraven liggen – is een van de bezienswaardigste plekken van Deadwood

Schietgrage acteurs die het Wilde Westen weer wakker knallen, zijn in Deadwood nooit ver weg

PRAKTISCHE INFORMATIE SOUTH DAKOTA

Ligging en bereikbaarheid

South Dakota ligt in het midden-noorden van de VS. De reis daarnaartoe gaat via de internationale luchthavens van Chicago of Minneapolis. Wil je jouw roadtrip in het westen beginnen, dan vlieg je op het vliegveld van Rapid City en anders in het oosten gelegen Sioux Falls.

Klimaat en beste reistijd

In de Dakota's zijn de winters extreem koud. Daartegenover staan zomers waarbij de temperaturen soms door het plafond knallen. In september zijn waardes boven de 40 graden nog mogelijk. Overigens is het klimaat in het westen extremer dan in het oosten. Let op: South Dakota ligt in twee tijdzones. Tot aan ongeveer Rapid City is het in de zomer zeven uur vroeger dan bij ons (Central), in het westen acht uur (Mountain).

Vervoer

Een huurauto of camper is onmisbaar om de Dakota's te berijden. *AmericA* huurde een auto bij Alamo.nl (alamo.nl). Het beste boek je de auto alvast in Nederland of België via alamo.nl. Niet alleen makkelijk, maar bovendien voordeliger.

Accommodaties

Van *dodgy* motel tot *high-end* hotels: South Dakota heeft het allemaal. Tijdens onze roadtrip kregen we een breed palet aan accommodaties voorgeschoteld. AmericaInn in Mitchell (wyndhamhotels.com/americinn/mitchell-south-dakota/americinn-lodge-and-suites-mitchell/overview), Howard Johnson in Rapid City (wyndhamhotels.com/hojo/rapid-city-south-dakota/howard-johnson-downtown-rapid-city/overview) en Clubhouse Hotel & Suites in Pierre (pierre.clubhouseinn.com) zijn geen hotels die designprijzen winnen, maar zijn qua prijs-/kwaliteitverhouding onverslaanbaar. First Gold Gaming Resort in Deadwood (firstgold.com) is een casino annex hotel (of andersom) en biedt de onvervalste western-ambiance. In Sioux Falls overnachten we in het uitstekende Hotel on Phillips (hotelonphillips.com), gevestigd in een oud bankgebouw. Details als een enorme kluisdeur (de toegang naar restaurant The Treasury) bleven zorgvuldig bewaard. Aanrader!

Eten

Wil je makkelijk, snel en goedkoop eten, dan liggen naast de snelwegen de makkelijke, goedkope en calorierijke opties voor het oplepelen. Iets verder zoeken en je komt op verrassende plekken terecht. Phillips Avenue Diner in Sioux Falls (phillipsavenuediner.com) is een klassieke diner (met Airstream caravan-achtige gevel), waar de tijd stil lijkt te hebben gestaan. Andere aanbevelenswaardige eet-opties zijn Josiah's Coffeehouse & Café ook in Sioux Falls (experiencesiouxfalls.com/listing/josiahs-coffeehouse-cafe-bakery), Branding Iron Bistro in Pierre (brandingironbistro.com), Nick's Hamburger Shop in Brookings (nickshamburgers.com) en Dempsey's Brewery Restaurant & Pub in Watertown (dempseybrewpub.com/home).

Meer informatie

De bekende reisgidsen besteden relatief weinig pagina's aan South Dakota, de website Travelsouthdakota.com daarentegen is een schatkamer aan informatie.